

Η ΙΟΥΔΑΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΔΝΙΑΣ

Διηρχόμεθα τὴν Πολωνίαν ἐν μεγάλῃ σπουδῇ ἕνεκα ἐπείγουσάν ὑποθέσεων, ἄλλως δὲ ἡ σχεδὸν ἐπίπεδος, ἐλώδης καὶ νοσηρὰ αὕτη χώρα, ἡ κειμένη μεταξὺ τῆς πόλεως Μίνσκης καὶ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου, οὐδὲν ἔχει θέληγτρον διὰ τὸν ταξιδιωτὴν. Αἱ κῶμαι καὶ τὰ χωρία διαδέχονται ἄλληλα παρὰ τὴν ἀτελεύτητον ὁδόν, σχεδὸν ὅμοια, διαφέροντα δὲ μόνον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν κλυθῶν, τὸν ἀριθμὸν ἢ τὸ μέγεθος τῶν ναῶν. Ὁμολογοῦμεν ὅτι μόνον οἱ ταχυδρομικοὶ σταθμοὶ ἐπροξένουν ἡμῖν χαράν, εἰς ἣν οὐδὲν ἄλλως συνέβαλεν ἢ τῶν τοπιῶν θέα.

Ἄλλ' ὁ σπεύδων ὑπόκειται εἰς πολλὰ ἀπρόβλεπτα δυσάρεστα. Ἀναντιρρήτως συμβαίνουν ἡμῖν τοιαῦτα καὶ ὅτε ἄνευ σπουδῆς καὶ ἀνέτως ὁδοποροῦμεν, ἀλλὰ τότε δὲν προσέχομεν εἰς αὐτά. Ἦδη ὅμως ἡ τύχη μᾶς κατεδίωκε, διότι εἰς πλείστους σταθμούς δὲν εὐρίσκωμεν ἵππους καὶ ἠναγκαζόμεθα ν' ἀναμείνωμεν ἐνίοτε ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐνίοτε ἐπὶ ἡμίσειαν ἡμέραν, — τοῦτο δὲ διότι ἡ ὁδὸς ἦν ἐτραπημεν ἤτο μικρὰ πάροδος.

Παρὰ πᾶσαν ὅμως προσδοκίαν, διετρέξαμεν μακρὰν ἀπόστασιν ἀκωλύτως, καὶ εἶπον γελῶν εἰς τὸν συνοδοιπόρον μου :

— Βεβαίως θὰ μᾶς συμβῇ μέγα δυστύχημα, ἄλλως ἢ καταδιώκουσα ἡμᾶς τύχη δὲν θὰ εὐχαριστηθῇ σήμερον.

Μόλις εἶπον ταῦτα, ὁ ἀμαξηλάτης ἐπεστράφη μικρὸν καὶ δείξας ἡμῖν διὰ τῆς μάστιγος τὴν μικρὰν κώμην εἰς τὴν ὑποίαν ἐπλησιαζόμεν :

— Καίται ! εἶπεν ἀπαθῶς.

Τῷ ὄντι, λάμψις τις ἐφάνετο ἐγγύτατα καὶ πυκνὸς καπνὸς ὑψοῦτο συστρεφόμενος ἀπὸ τῆς ἐστίας τοῦ πυρός.

— Πῶς ὀνομάζεται τὸ χωρίον αὐτό; ἠρώτησα τὸν ἀμαξηλάτην.

— Ρούδνια! ἀπεκρίθη. Ἐἶνε ἡ πόλις Ρούδνια.

Διὰ τοὺς Ῥώσους καὶ Πολωνοὺς χωρικοὺς τρεῖς οἰκίαι ἀποτελοῦσι πόλιν, ἀκοεῖ μόνον νὰ εἶνε ἠθροισμένοι περίξ ναοῦ. Ἡ Ῥούδνια λοιπόν, ἣτις εἶχε δύο ἐκκλησίας, ὧν ἡ μία καθολικὴ, ἦτο πόλις.

Οἱ ἵπποι ἰσχυρῶς τυπτόμενοι ἀφίκοντο πρὸ τῆς πολυχρώμου δοκοῦ τῆς ἀντὶ πυλῶνος χρησιμεύουσας τότε εἰς ὅλας τὰς ῥωσικὰς πόλεις. Ἰππάλῃλος φέρων λιπώδη στολὴν προσελθὼν ἔλαβε τὰ διόδια, εἶπε λέξεις τινὰς ἀκαταλήπτους, καὶ ἡ δοκὸς ἡ φράττουσα τὴν ὁδὸν ἀνυψώθη ἐγκαρσίως. Ὁ ἀρχαῖος οὗτος φραγμὸς ὑψίσταται πολλαχοῦ ἐτι ἐν Ῥωσίᾳ, καὶ τοι ἡ κυβέρνησις ἐξηγόρασε τὰ διόδια τῶν μεγάλων δημοσίων ὁδῶν. Ὁ ἀμαξηλάτης ἐξώτρυνε τοὺς ἵππους, τοὺς καὶ ἐξ

ἰδίως προαιρέσεως σπεύδοντας ἵνα φθάσωσιν εἰς τὸν σταῦλον ταχέως, καὶ διήλθομεν δύο ἢ τρεῖς ὁδοὺς ῥυπαρὰς καὶ ἀθλίως ἐστρωμένας.

Πλήθος θορυβοῦν ἔσπευθε πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος, πρὸς τὴν ἐστίαν τῆς πυρκαϊῆς, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ συντρίψωμεν ἡμίσειαν δωδεκάδα Ἑβραίων, οἵτινες ἔτρεχον ἀνασηκῶντες ἰὰς ποδιάς τῶν μακρῶν ἱματίων των καὶ ἐκβάλλοντες κραυγὰς τρόμου.

— Ἑβραίου σπῖτι καίται, εἶπεν ὁ ἀμαξηλάτης ἐξοκλουθὼν νὰ κτυπᾷ τοὺς ἵππους

— Πῶς τὸ ἤξεύρεις; ἠρώτησεν ὁ συνοδοιπόρος μου.

— Βρωμᾷ λίπος! ἀπήντησεν ὁ γελοῖος ἀνακαγγάσας.

Ἐκάμψαμεν ἀποτόμως γωνίαν τινὰ καὶ ἔστημεν πρὸ τοῦ ταχυδρομικοῦ σταθμοῦ.

Ἀληθῶς ἐκαίετο ἡ ἀπέναντι ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῆς πλατείας ξυλίνη οἰκία Ἑβραίου κρεοπώλου. Οἱ ὁμόθηρσοι τοῦ δυστυχοῦς μετεκομίζον τὰ ἐπιπλά του διὰ τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας παραθύρων, διότι τὸ πῦρ εἶχε μεταδοθῆ εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς οἰκίας. Ἡ πρόσοψις ἦτο ἀκόμη ἀνέπαφος, ἀλλ' εἶχεν ἤδη τὸ βαθύ μέλαν χρῶμα τὸ προηγούμενον τῆς ἀναφλέξεως, ἐξήρχετο δὲ ἐκ πολλῶν μερῶν τῆς στέγης καπνὸς προάγγελος τοῦ ἐπικειμένου καθολικοῦ ἐμψημοῦ.

Ἐνῷ ὁ συνοδοιπόρος μου ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν διαβατηρίων μᾶς καὶ ἐζήτηει νέους ἵππους, ἐγὼ ἐθεώμην τὴν σκηνὴν ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ ἀναβάθρου τοῦ σταθμοῦ.

Ἐν Πολωνίᾳ αἱ πυρκαϊαὶ δὲν εἶνε σπάνιαι, ἀλλ' ὅταν καίται οἰκία Ἰουδαίου μόνου οἱ ὁμόθηρσοὶ τοῦ προστρέχουσι καὶ βοηθοῦσιν εἰς κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊῆς καὶ εἰς διάσωσιν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, οἱ δὲ καθολικοὶ θεῶνται ἀκίνητοι — καὶ ἴσως οὐχὶ ἄνευ ἐνδομύχου χαρᾶς — τὴν καταστροφὴν τῆς «κακῶς κτηθείσης» περιουσίας τῶν τέκνων τοῦ Ἀβραάμ.

Ἡ ἀπανθρωπία αὕτη ἐξηγεῖται, ἂν μὴ εἶνε συγγνωστὴ, ἐκ τῆς πλεονεξίας τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες διὰ τῆς ἐμπορικῆς δεξιότητός των καρποῦνται τὸ καθαρόν εἰσόδημα τῶν δυστυχῶν αὐτῶν τῶν γενικῶς ἀπόρων καὶ ἐτι μᾶλλον πενεστέραν καθισταμένων ἐκ τῆς τοκογλυφίας.

Ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα τοῦ κρεοπώλου ἐξέβαλλον ὀξείας κραυγὰς, οἱ κύνες ὕλακτον, οἱ ἵπποι ἔσειον τὰ μετὰ κωδωνίσκων περιλαίμια αὐτῶν, καὶ τὸ σύνολον τοῦτο ἀπετέλει τόσον ἀλγεινὸν θόρυβον, ὥστε ἔφραξα τὰ ὦτα.

Ἀίρνης εἶδον τοὺς Ἑβραίους ἀποκομίζοντας ἐν σπουδῇ διὰ τῶν παραθύρων καὶ διὰ τῆς θύρας τὰ ἐπιπλά, λευκὸς δὲ καπνὸς ἐπλήρωσε τὸ δωμάτιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον, καὶ γλῶσσα πυρὸς διωλίσθησεν ἐκ τοῦ βάθους τῆς οἰκίας. Εἶχεν

ἀναφλεχθῆ τὸ ἐσωτερικὸν ξύλινον διάφραγμα. Βαθεῖα ἐγένετο τότε σιγή. Αἱ στιγμαὶ αὐταὶ ἔχουσι πάντοτε τὶ τὸ ἐπιβίλλον.

— Ἀλλὰ καίει· κλά! εἶπε πλησίον μου ὕψηλός στρατιώτης Κοζάκος, φέρων φαῖαν χλαῖναν.

Τὸν προσέβλεψα. . . ἐκάπνιζεν ἡσύχως τὴν μικρὰν ἐξ ἀγριοκερασέας πίπαν του καὶ ἔβλεπε μετὰ φανερᾶς εὐχαριστήσεως τὴν πυρκαϊάν, ἀλλ' ὁ σκαρδαμυγμὸς τῶν ὀφθαλμῶν του ἤλεγχεν ὅτι εἶχε πῖε πολλὰ ποτήρια οἰνοπνεύματος.

— Δυστυχία μας! δυστυχία μας! ἐφώναζεν ὁ κρεοπώλης ἰστάμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας καὶ προσβλέπων κατὰπληκτος τὴν ὀδυρομένην οἰκογένειάν του. Ἀπέσπα δὲ τὴν κόμην του, ἐνῶ οἱ μικροὶ οὔλοι βόστρυχοι τῶν κροτάφων του ἐσειόντο ἐκ τῶν παρὰφῶρων κινήσεων του.

— Δυστυχία! ἐπανελάθον ἐν χορῷ πάντες οἱ Ἑβραῖοι.

— Ἐλησμόνησα τὴν γραῖαν μητέρα μου! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχῆς.

Οἱ Πολωνοὶ ἀνεκάγχασαν.

— Ἐνόμιζα ὅτι ἦτο μαζὺ σου, εἶπεν εἰς τὴν σύζυγόν του, ἥτις ἠγέρθη ἔκφρων, κρατοῦσα εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ μικρότερον τῶν τέκνων τῆς.

— Ποῦ εἶνε; ἐφώναζαν πάντες.

Ὁ δυστυχῆς ἔδειξεν ἐν ἀπελπισίᾳ τὴν οἰκίαν καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ἱματίου του.

Οἱ γέλωτες ἔπαυσαν. Καί τοι Ἑβραῖα ἦτο γυνή.

— Εἶνε εἰς τὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ δωμάτιον, εἶπε. Τὸ πῦρ δὲν μετεδόθη ἀκόμη ἐκεῖ. . . Σώσατέ την, φίλοι μου, σώσατε τὴν μητέρα μου, προσέθηκεν ἐν ἀγωνίᾳ.

Οἱ φίλοι οἱ συνδραμόντες αὐτὸν ἕως τότε παρετήρησαν τὰς φλόγας, προσέβλεψαν ἀλλήλους καὶ ἔμειναν σιωπηλοί.

— Πήγαινε ὁ ἴδιος! ἐφώναζεν ἀγυιόπαις ἐκ τοῦ παρεστῶτος πλήθους.

— Δίδω τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας μου εἰς ἐκεῖνον ὅστις θὰ τὴν σώσῃ! ἐκραύγασεν ὁ κρεοπώλης. Τὸ ἥμισυ, καὶ, τὸ ἥμισυ! ἐπανελάθε. Σώσατε τὴν δυστυχῆ γραῖαν, φίλοι μου, σώσατέ την, καλοὶ μου ἄρχοντες!

Τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπίκλησιν ἀπέτεινε πρὸς τοὺς Πολωνοὺς. Ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐκινήθη. Τότε ὁ ὕψηλός Κοζάκος, ὁ πλησίον μου ἰστάμενος, ἐπροχώρησε μικρὸν, εἶτα ἔστη ἐνδοιάζων, καὶ τέλος προχωρήσας κλονιζόμενος ἐπλησίασε τὸν κρεοπώλην.

— Ὅχι λόγια! τῷ εἶπε, πάντοτε μὲ τὴν πίπαν εἰς τὸ στόμα. Τί μοῦ δίδεις νὰ ὑπάγω ἐκεῖ μέσα; δεικνύων τὴν οἰκίαν, ἣν ὀλόκληρον ἐνέμετο ἥδη τὸ πῦρ.

— Πέντε ἀργυρὰ ρούβλια, φίλε μου, πέντε ρούβλια! Ὅρκιζομαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, πέντε ἀργυρὰ ρούβλια!

— Δὲν εἶνε τίποτε, εἶπεν ὁ Κοζάκος· ἀλλ' ἄς εἶνε. Δὲν ἔχομεν κειρὸν διὰ συμφωνίας. Ἀκούετε ὅλοι, ἐφώναξε στραφεῖς πρὸς τὸ πλῆθος, μοῦ ὑπεσχέθη πέντε ἀργυρὰ ρούβλια!

— Ἀλλὰ νὰ μοῦ τὴν φέρῃς, εἶπεν ὁ Ἑβραῖος, εἰ δὲ μὴ τίποτε!

— Ζῶον! εἶπεν ὁ Κοζάκος, νομίζεις ὅτι θὰ χωθῶ ἐκεῖ μέσα πρὸς διασκέδασιν! Ποῦ εἶνε ἡ παλαιόγρηχ ἡ μάνα σου;

— Εἰς τὸ κρεββάτι, μέσα εἰς τὸ δωμάτιον πρὸς τὰ ἀριστερὰ, εἰς τὴν γωνίαν.

— Καλά! εἶπεν ὁ Ρῶσος. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ! ἐφώναξε καὶ ἐπήδησε δι' ἐνὸς ἄλματος ἐπὶ τῆς κλίμακος.

Ἔλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ρούδνιας δὲν ἀνέπνεον. . . Ὁ στρατιώτης ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ ἐγένετο ἄφαντος ἐντὸς τοῦ καπνοῦ.

— Οἱ ἵπποι σας εἶνε ἔτοιμοι, μὲ εἶπεν ὁ ἀμαξηλάτης ἀναρριχώμενος ἐπὶ τῆς θέσεώς του.

— Περίμενε. . . τῷ εἶπον σιγά.

Ὁ φίλος μου ἴστατο πλησίον προσέχων ὡς πάντες εἰς τὴν λύσιν τοῦ δράματος.

Ὁ Κοζάκος ἐπεφάνη ἐρυθρὸς φέρων εἰς τοὺς βραχίονας τὴν γραῖαν Ἰουδαίαν λιπόθυμον καὶ εἰς τὸ στόμα τὴν πίπαν του.

Πάντες ἀνευφήμησαν.

— Νὰ τὴ γρηά σου! εἶπεν εἰς τὸν Ἑβραῖον.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνεφλέχθη ὀλόκληρος ἡ οἰκία μετὰ κρότου, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπρόσεχε πλέον εἰς αὐτήν— πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ προσηλούντο ἐπὶ τοῦ Κοζάκου.

— Τώρα, εἶπε, πλήρωσέ με!

— Πῶς, ἐτραύλισεν ὁ Ἑβραῖος, ἀμέσως; Περίμενε νὰ τοποθετήσω πρῶτον τὴν οἰκογένειάν μου.

— Ὅχι λόγια! ἐκραύγασεν ὁ Κοζάκος ἀπειλητικῶς. Πλήρωσέ με ἀμέσως. . . εἰ δὲ μὴ. . .

Ἐκ συνηθείας ὁ Ἑβραῖος ἔθεσε τὸν βραχίονα πρὸ τοῦ προσώπου του, ἀλλ' ὁ Κοζάκος δὲν ἐσκέπτετο νὰ τὸν κτυπήσῃ, προσήλου ὅμως ἐπ' αὐτοῦ ὀργίλα βλέμματα. Ὁ Ἑβραῖος τυφλούμενος ἐκ τῆς φιλαργυρίας δὲν παρετήρησε τὴν αὐξάνουσαν ὀργὴν τοῦ στρατιώτου. Ἔσυρεν ἐκ τοῦ κόλπου του ῥυπαρὸν βαλάντιον, τὸ ἤνοιξε μεμψιμοιρῶν, ἀνεζήτησεν ἐντὸς αὐτοῦ πολλακίς καὶ τέλος λαθὼν ῥυσοῦν χάρτην τὸν προσέφερεν εἰς τὸν Κοζάκον. Ἡ στέγη τῆς οἰκίας κατέρρευε τὴν στιγμὴν ταύτην καὶ δράγματα σπινθήρων ἔπιπτον μέχρις ἡμῶν, ἡ δὲ πλατεῖα ἐφωτιζετο ὡς ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ.

— Ἐνα ρούβλι! ἀνέκραξεν ὁ Κοζάκος— καὶ ἔρριψε μακρὰν τὴν πίπαν του— ἕνα ρούβλι ἐνῶ ἐκινδύνευσε τὴν ζωὴν μου! ἕνα ρούβλι! Ἄ! καταραμένη σκύλε! Προτιμῶ νὰ ἐπιστρέψω ἐκεῖ δωρεάν!

Ἦρπατε τὴν δυστυχῆ γραῖαν καὶ πρὶν ἐννο-

ήση τις τὸν σκοπὸν τοῦ ὤρμησε πρὸς τὴν οἰκίαν. Τὸ ἀνάβαθρον δὲν ἐκαίετο ἔτι· ἐπήδησεν ἐπ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ φορτίου του καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὰς φλόγας... Εἶτα στραφεῖς πρὸς τὸ πλῆθος :

— "Ἐνα ρόυβλι!... κλέπτη, γουρουνι! Πήγαινε τώρα νὰ εὔρη; τὴν μάνα σου!

Τὸ πλῆθος, καταπληκτον, ἔμεινεν ἄφωνον... Ἐπήδησα ἐπὶ τῆς ἀμάξης, ὃ δὲ συνοδοιπόρος μου μὲ ἠκολούθησε.

— Κτύπα! τρέχα! εἶπον εἰς τὸν ἀμαξηλάτην.

Ἦσθανόμην ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποφέρω περισσότερο.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἄμαξα ἐκινήθη μέρος τῆς προσόψεως κατέρρευσε πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ ἀπεχώρησε τὸν στρατιωτὴν ἐκ τῆς πλατείας. Τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του διεγράφετο μέλαν ἐν μέσῳ τοῦ πυριφλεγῶς κύκλου. Ἐπειράθη νὰ ὑπερβῇ τὴν κἀμινον, ἀλλ' ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ πηδήσῃ δοκὸς ἐπληξεν αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς, καὶ ἔπεσε...

— Κτύπα! τρέχα! ἐφώναξα εἰς τὸν ἀμαξηλάτην τύπτων αὐτὸν εἰς τὴν βράχιν διὰ νὰ τὸν ἐξοτρύνω.

Οἱ ἵπποι ἐκάλπαζον, τὸ πλῆθος παρεμέριζε, καὶ μετὰ μικρὸν ἐτρέχομεν ἐπὶ τῆς πεδιάδος.

Ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κοιμηθῶμεν.

(Henry Greville)

Μετάφρασις Ἄρ. Β.

ΓΕΓΥΜΝΑΣΜΕΝΑΙ ΦΩΚΑΙ

Ἐν πολλοῖς ζωοτροφείοις εὐρίσκονται γεγυμνασμένοι φῶκαι. Τεθειμέναι ἐντὸς δεξαμενῆς ἢ ἀπλῶς ἐντὸς κάδου περιέχοντος ὕδωρ ἐκτελοῦσι κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ κυρίου αὐτῶν ἀσκήσεις, αἵτινες μαρτυροῦσιν ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα εἶνε ἐπιδεδεκτικά ἀγωγῆς τινος.

Παρέστημεν μάρτυρες σκηνῆς ἀρετὰ περιέρου, ἧς ἦρωσ ἦτο γεγυμνασμένη φώκη. Ἡ φώκη αὕτη ἐξετίθετο ἐν ζωοτροφείῳ εὐρισκομένῳ ἐπὶ τῆς πλατείας Δουγκεσλέν, ἐν Δινάν, κατὰ τὴν μεγάλην ἐτησίαν ἐμπορικὴν πνήγηurin τῆς πόλεως ταύτης. Πολλοὶ θεαταὶ συνωστίζοντο περὶ μικρᾶς δεξαμενῆς, ἐν ἣ ἡ φώκη ἐξετέλει διαφόρους ἀσκήσεις. Ἐκολύμβη, ἐστρέφετο περὶ ἑαυτὴν, ἴστατο ὀρθία, ἔλεγε *μαμπα* καὶ *μαμά*, ὅπως καὶ ἄλλαι συνάδελφοί της, δηλαδὴ ἐξάγουσα δύο φωνὰς ὁμοιοζούσας πρὸς ὕλακὴν, καὶ τέλος ἠσπάζετο ἐκ τῶν παρευρισκομένων τοὺς θέλοντας νὰ προτείνωσιν αὐτῇ τὸ πρόσωπον. Πρὸς τοῦτο δὲ ἡ φώκη ὠρθοῦτο καθέτως καὶ προσήγγιζε λίαν ἠσυχῶς τὸ βύγχος αὐτῆς εἰς τὴν προτεινομένην παρεϊάν.

Αἱ φῶκαι εἶνε ζῶα νοημονέστατα. Ἐν ἀγρίῳ

καταστάσει εὐρίσκόμεναι κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν περιηγητῶν, ὡς μητέρες δεικνύουσι συγκινητικωτάτην στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν. Εἶνε πρόθυμοι νὰ θυσιασθῶσιν εὐθὺς ὡς κίνδυνος ἐπαπειλήσῃ αὐτά· ἐπαγρυπνοῦσιν ὅπως μὴ ἀπομακρύνωνται πολὺ, θωπεύουσιν αὐτά, συμπαίζουσιν, ἀσπίζονται, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκδηλοῦσι μητρικὴν στοργὴν λίαν ἀνεπτυγμένην. Προσέτι, ἐνῶ τὰ μικρὰ καὶ αἱ μητέρες ἀναρριχῶνται εἰς τὴν ἀκτὴν ἢ τοὺς βράχους, προσέχουσιν ὅπως μὴ ἀπομακρυνθῶσι τοῦ ὕδατος, ἔτοιμοι νὰ θυθισθῶσιν εἰς αὐτὸ ἅμα τῷ πρώτῳ συνθήματι· οἱ ἄρρενες, αἱ γέροντες φρουροῦσιν ἀγρυπνοῦντες ἐπὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀγέλης. Ὡς προαισθανθῶσι κίνδυνόν τινα ἐκβάλλουσι βραχυνὴν κραυγὴν, αἱ θήλειαι ὀρμῶσιν εἰς τὸ ὕδωρ εἰς ὃ σπεύδουσι νὰ θυθισθῶσι, ἀλλὰ συνηθέστατα πίπτουσι θύματα τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἴτε ὑπὸ σφαίρας κυνηγοῦ βαλλόμεναι εἴτε εἰς τοὺς ὄνυχας λευκῆς ἄρκτου ἐπιπίπτουσαι.

Ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας τῶν Παρισίων βλέπει τις καθ' ἑκάστην τὴν φιλίαν ἣν δεικνύουσι πρὸς τοὺς φύλακας των. Ὅτε πλησιάζουσιν οὗτοι, αἱ φῶκαι ἀνορθοῦνται ὑπεράνω τοῦ ὕδατος, παρέχουσαι σημεῖα οὐχὶ ἀμφίβολα φιλίας καὶ νοημοσύνης. Καὶ ὅτε οἱ φύλακες διανέμωσιν αὐταῖς τὴν τροφήν, αἱ φῶκαι ὑπακούουσιν ἐκτελοῦσαι σειρὰν ἀσκήσεων ἐπὶ τῇ ἐλπίδι προσθέτου ἀμοιβῆς. Βυθίζονται περὶξ αὐτῶν, ἀναρριχῶνται εἰς τὸν βράχον αὐτῶν καὶ ὀρμῶσιν εἰς τὴν δεξαμενὴν.

Παρέστημεν πρό τινος εἰς τὴν κόμωσιν φώκης ἐν τινι ζωοτροφείῳ· ὁ φύλαξ ψήκτραν κρατῶν ἔτριβε τὴν φώκην, αὕτη δὲ προθύμως ἐδέχετο τοῦτο, καὶ ἔτεινε τὴν τράχηλον ἀνήγειρε τοὺς πόδας της, ἐξεδήλου μεγάλην εὐαρέσκειαν.

Ἄλλως τε ὅπως πειθῆ τις περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν φωκῶν, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ τοὺς μεγάλους γλυκεῖς αὐτῶν ὀφθαλμούς, ὧν ἡ ἔκφρασις οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν περὶ τῶν αἰσθημάτων ἅτινα θέλουσι νὰ ἐκφράσωσιν.

Ἐναφέρομεν γεγονό· τι καταδεικνύον τὸ φιλοκοινωνικὸν καὶ τὸν ἀγαθὸν χαρακτῆρα τῶν φωκῶν. Διευθυντῆς θηριοτροφείου τινὸς ἔθηκεν ἐνώπιον ἡμῶν, ἐκ περιεργίας, κροκόδειλόν τινα ἐν τῇ δεξαμενῇ φώκης· ἀμφοτέρω τὰ ζῶα εἶχον τὸ αὐτὸ μῆκος, ἐνὸς μέτρου περίπου· ἡ μὲν φώκη προχωρεῖ πρὸς τὸν νεήλυδα, ὁφθαλμίζεται αὐτόν, δεικνύει φιλικὰς διαθέσεις, θέλει νὰ παίξῃ μετ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ κροκόδειλος ὀπισθοδρομεῖ μέχρι τῆς γωνίας τῆς δεξαμενῆς, ἀνοίγει καὶ κρατεῖ ἀνοικτὸν πελώριον στόμα ὀπλισμένον διὰ φοβερῶν ὀδόντων, οὗς δεικνύει κατὰ τῆς φώκης ἣν φαντάζεται ὡς ἐχθρόν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς διαγωγῆς κατὰ τὸν ἄλλοι διαφορὰν χαρακτῆρος καὶ νοημοσύνης.